

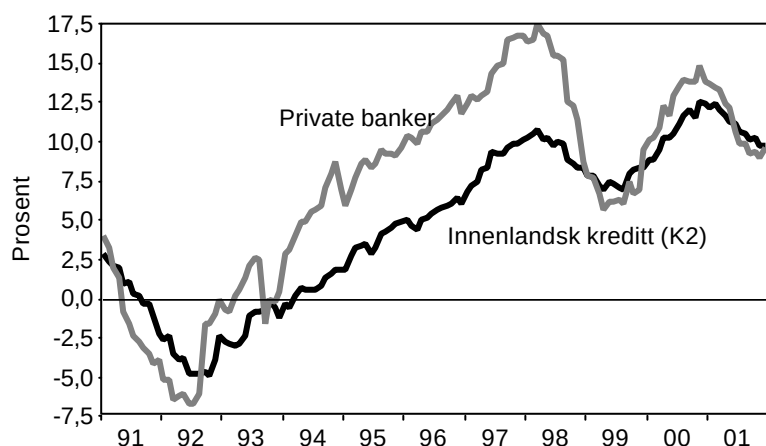
RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER 2001

Foreløpige tall

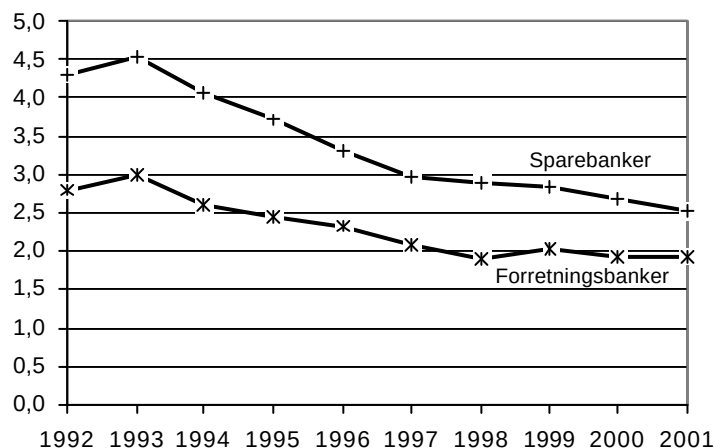
Hovedinntrykk	2
Makroøkonomisk bakgrunn	4
Strukturen i det norske finansmarkedet	6
Forretningsbanker	8
Sparebanker	11
Kredittforetak	13
Finansieringsselskaper	15
Livsforsikringsselskaper	18
Skadeforsikringsselskaper	26

VEDLEGG TABELLER

Vekst i innenlandsk kreditt i alt (K2) og fra private banker

Utvikling i nettorente (i % av GFK) i forretningsbanker og sparebanker (alle)

1. HOVEDINNTRYKK

Veksten i Fastlands-Norge avtok gjennom 2001. Det var spesielt investeringene som trakk veksten ned, mens husholdningenes forbruk var høyt også i 2001. Norges Bank satte ned foliorenten i desember med 0,5 prosentpoeng til 6,5 prosent. Den sterke veksten i boligprisene har avtatt noe i 2001, men viser likevel økning på 6 prosent sammenlignet med utgangen av 2000. Den innenlandske kredittveksten (K2) var 9,8 prosent ved utgangen av 2001 mot 12,4 prosent ett år tilbake. Kredittveksten til husholdningene holdt seg høy i 2001, mens kredittveksten til foretakene falt betydelig.

Aksjemarkedene viste store svingninger gjennom 2001. Etter bunnoteringen 21. september har imidlertid aksjemarkedet steget betydelig. Hovedindeksen på Oslo Børs steg i 4. kvartal med 14 prosent, mens Morgan Stanleys verdensindeks økte med 10 prosent i samme tidsrom. For hele 2001 falt Oslo Børs og verdensindeksen med h.h.v. 14,6 og 15,2 prosent.

Både **forretningsbankene og sparebankene** viste nedgang i resultat av ordinær drift før skatt i 2001 sammenlignet med 2000. Samlet resultat av ordinær drift for forretningsbankene var 6,9 mrd. kroner, som utgjorde 0,92 prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK). Resultatet ble redusert med 1,3 mrd. kroner sammenlignet med i fjor, en nedgang på 0,24 prosentpoeng i forhold til GFK. Resultat av ordinær drift for sparebankene var 6,6 mrd. kroner i 2001, som utgjorde 1,10 prosent av GFK. Sparebankenes resultat ble svekket med 2,9 mrd. kroner, som har sammenheng med at sparebankene hadde betydelig inntekter fra salg av aksjer i Fellesdata i fjor. Uten disse inntektene var resultatet bare noe svakere i forhold til forvaltningskapital sammenlignet med året før.

Mens sparebankene hadde fortsatt nedgang i netto renteinntekter i forhold til GFK, var det en stabilisering av netto renteinntekter for forretningsbankene. Både forretningsbankene og sparebankene har hatt bedring i nettorenten siste halvår. Det er spesielt økning i tap på utlån som bidrar til svekket resultat for begge bankgrupper. For forretningsbankene utgjorde tap på utlån 0,28 prosent av GFK i 2001, en økning på 0,17 prosentpoeng sammenlignet med i fjor. For sparebankene økte tap på utlån med 0,05 prosentpoeng, og tapene lå på samme nivå som forretningsbankene på 0,28 prosent. Tapsavsetningene økte noe i 2001, men lå fortsatt på et lavt nivå. Misligholdte lån økte for begge bankgrupper, men i forhold til brutto utlån lå netto misligholdte lån fremdeles på et lavt nivå i 2001 (0,9 prosent).

Samlet utlånsvekst for forretningsbankene var 7,2 prosent (korrigert for porteføljeoverføringer) ved utgangen av 2001. Veksten var noe høyere enn ved utgangen av tredje kvartal (7,1 prosent), men lavere enn i forutgående kvartaler av 2001. Det er de største bankene som har redusert utlånsveksten. For de mellomstore – og mindre forretningsbankene var veksten i utlån fremdeles høy, hele 17,1 prosent ved utgangen av året. Sparebankene hadde en vekst i utlån på 11,4 prosent (korrigert for porteføljeoverføringene), tilnærmet uendret sammenlignet med forrige kvartal. Forretningsbankenes kjernekapitaldekning var 9,6 prosent ved utgangen av 2001 mot 7,8 prosent ett år tilbake. Sparebankenes kjernekapitaldekning har økt fra 10,9 prosent i 2000 til 11,0 prosent i 2001. Endrede regler for vekting av boliglån økte kjernekapitaldekningen med 0,4 prosentpoeng for sparebankene, og 0,2 prosentpoeng for forretningsbankene.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift var 1,3 mrd. kroner for 2001, som utgjorde 0,55 prosent av GFK. Resultatet var tilnærmet uendret sammenlignet med 2000. Målt i forhold til GFK økte netto renteinntekter svakt. Netto kurstap på verdipapirer har medført reduserte inntekter, mens kostnadsutviklingen har vært stabil. Utlånstapene var fremdeles på et lavt nivå for kredittforetakene, og påvirker i liten grad resultatutviklingen. Utlån til kunder økte med 14,7 prosent siste år. Veksten i utlån har økt gjennom året.

Finansieringsselskapenes (21 selskaper) resultat av ordinær drift var 1,0 mrd. kroner i 2001, som utgjorde 1,82 prosent av GFK. Resultatet var 0,04 prosentpoeng svakere enn i 2000. Sammenlignet med i fjor har finansieringsselskapene en svak økning i netto renteinntekter målt i forhold til GFK. Tap på utlån utgjorde 0,47 prosent av GFK i 2001, mot 0,38 prosent ett år tilbake. Misligholdte lån viser nedgang i forhold til i fjor på grunn av positiv utvikling i de største selskapene. De øvrige har hatt økning i misligholdte lån siste år. Utlån til kunder økte med 13,1 prosent sammenlignet med ett år tilbake. Ved utgangen av forrige kvartal var årsveksten 16,2 prosent. Det er i rapporten sett nærmere på et utvalg av finansieringsselskaper hvor hoveddelen av virksomheten er knyttet til forbruksfinansieringen uten sikkerhet. De utvalgte selskapene har hatt betydelig høyere vekst i utlån enn øvrige finansieringsselskaper, samtidig som tap og mislighold i forhold til utlån lå på et høyere nivå (side 16).

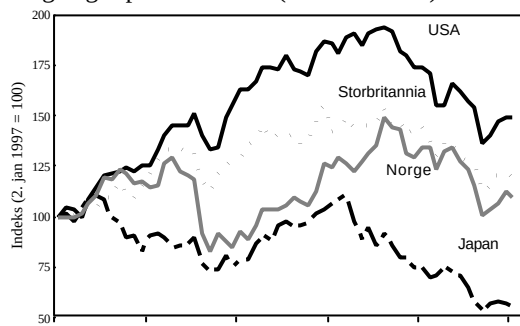
Livsforsikringsselskapenes resultater for 2001 var preget av den svake utviklingen i aksjemarkedene, og resultat før nye tilleggsavsetninger og tildeling til kunder og skatt var 2,1 mrd. kroner, mot 12,6 mrd. kroner i 2000. Svake finansinntekter bidro i stor grad til det svekkede resultatet. Livsselskapenes netto finansinntekter var 5,5 mrd. kroner i 2001, mot 12,3 mrd. kroner ett år tilbake. Selskapenes samlede premieinntekter korrigert for effekten av flytting av ordninger, viste en økning fra 24 mrd. kroner i 2000 til 32 mrd. kroner i 2001. Verdijustert resultat, som inkluderer endringer i kursreguleringsfond, var minus 4,5 mrd. kroner for 2001. Verdijustert resultat i 2000 var minus 6,7 mrd. kroner.

Livsforsikringsselskapenes bufferkapital var nær null da aksjemarkedene nådde bunnen 21. september. Positiv utvikling i aksjemarkedene og myndighetenes solditetstiltak har medført at bufferkapitalen ved utgangen av året økte til 18,0 mrd. kroner. Dette var noe høyere enn ved utgangen av første halvår. Samtlige livsselskaper tilfredsstilte kravet til kapitaldekning ved utgangen av 2001, og gjennomsnittlig kapitaldekning var 13,2 prosent. Livsforsikringsselskapenes beholdninger av aksjer sank i 2001, og utgjorde nær 21 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av året, mot 30 prosent ved utgangen av 2000. Andelen utenlandske aksjer sank i samme periode fra 69 prosent til 63 prosent. Fallet i verdien av selskapenes aksjebeholdning skyldes noe nedsalg, men i hovedsak verdifall på eksisterende portefølje. Andelen av plasseringer holdt som obligasjoner og sertifikater økte i 2001.

Skadeforsikringsselskapene i utvalget (45 selskaper) hadde samlet et underskudd av ordinær drift på 1,4 mrd. kroner i 2001. Den negative utviklingen i verdipapirmarkedene har ført til lave finansinntekter, hvilket er hovedårsaken til det svake resultatet. Teknisk regnskap viste overskudd for selskapene samlet sett i 2001. Av utvalget på 45 selskaper hadde 18 selskaper negativt resultat av ordinær drift i 2001. De tre dominerende skadekonsernene hadde et negativt resultat av ordinær drift på 1,6 mrd. kroner, mot minus 0,5 mrd. kroner i 2000. En markert bedring i combined ratio ga en bedring i teknisk resultat i forhold til 2000, men svake finansinntekter førte likevel til underskudd i resultat av ordinær virksomhet. Fortsatt er summen av skadeerstatninger og administrasjonsutgifter klart større enn premieinntektene slik at flere selskaper vil ha behov for å øke premiene.

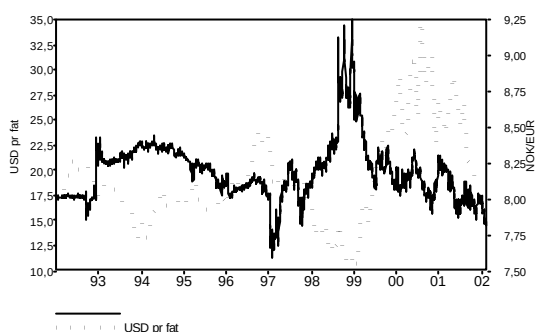
Alle skadeforsikringskonsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger ved utgangen av 2001. Konsernene oppfyller kravene til kapitaldekning, men de negative resultatene har redusert den ansvarlige kapitalen i løpet av 2001. Aksjer holdt som omløpsmidler økte svakt i løpet av 2001, til 18,5 prosent av forvaltningskapitalen. Utenlandsandelen økte med 4 prosentpoeng i perioden. Beholdningen av obligasjoner og sertifikater holdt som omløpsmidler falt fra 32 prosent ved utgangen av 2000 til omlag 27 prosent ved utgangen av 2001.

Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

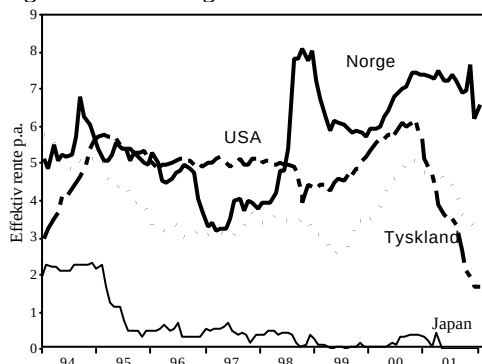
Kilde: Eco Win

Figur 2.2: Oljepris og kroner pr. euro

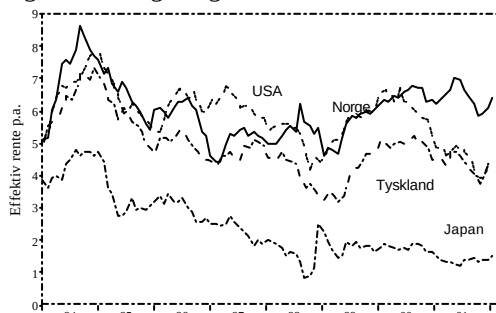
Kilde: Eco Win

Figur 2.3: Kortsiktig rentenivå

Kilde: Eco Win

Figur 2.4: Langsiktig rentenivå

Kilde: Eco Win

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

Nedgangskonjunktoren i USA, som nå har vart i om lag halvannet år, har hatt sterk virkning på resten av verden. BNP veksten i 2001 bremsset derfor kraftig opp i de fleste landene. Basert på kortidsstatistikk kan det nå se ut til at konjunkturedgangen i USA er i ferd med å nå bunnen. Det er imidlertid mange riskikofaktorer knyttet til den videre utviklingen. Utviklingen i Europa er fortsatt svak og konjunkturbildet er spesielt svakt i Tyskland. Økende ledighet holder forbruket nede og det finanspolitiske handlingsrommet avtar på grunn av økende underskudd. I Japan er det få, om noen, positive signaler.

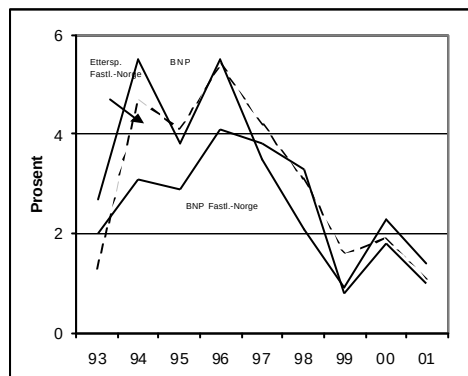
Aksjemarkedene har hatt store svingninger gjennom 2001. Det var betydelig nedgang i første kvartal etterfulgt av oppgang fra april. Utover sommeren fortsatte aksjekursene videre nedover. Den negative utviklingen ble forsterket av terrorangrepet mot USA, men markedene har senere tatt seg noe opp igjen. Totalt gjennom 2001 har henholdsvis verdensindeksen og Oslo børs falt med 15,2 og 14,6 prosent. Hittil i år har aksjekursene gått svakt ned. Frem til midten av februar har både verdensindeksen og Oslo børs falt med om lag 2,5 prosent.

Den amerikanske sentralbanken senket sine renter i 2001 med 4,75 prosentpoeng, fra 6,5 prosent ved inngangen til 2001 til 1,75 prosent ved utgangen av året. De siste rentenedsettelsene kom delvis som en respons på terrorangrepet 11 september. Rentenedgangene i Europa har vært mer moderate enn i USA. ESB har senket rentene med til sammen 1 ½ prosentpoeng i 2001 til 3,25 prosent. Norsk økonomi har vært relativt sett sterk og Norges Bank holdt fra september 2000 foliorenten på 7,0 prosent. I desember 2001 satte imidlertid Norges Bank ned renten med 0,5 prosentpoeng til 6,5 prosent.

De lange rentene falt markert i fjor høst og gjenspeilet lavere inflasjonsforventninger som følge av økonomisk oppbremsing. Rentene tok seg imidlertid opp mot slutten av fjoråret. Utviklingen har vært relativt volatil, noe som indikerer at aktørene i markedet er usikre på pris- og konjunkturutviklingen.

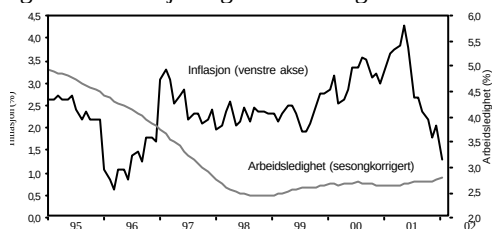
Veksten i norsk økonomi avtok gjennom 2000 og 2001 og BNP for Fastlands-Norge økte med henholdsvis 1,8 prosent og 1,0 prosent. Økte lønnsinntekter i fjor bidro til at det var spesielt veksten i husholdningenes forbruk som trakk den samlede veksten opp, mens investeringene trakk i motsatt retning. Ekspansiv finanspolitikk og god finansiell stilling for husholdningene gir grunnlag for ytterligere vekst i innenlandsk forbruk fremover. For 2002 venter SSB en vekst i Fastlands-Norge på 1,6 prosent.

Figur 2.5: Vekst i BNP, BNP Fastlands-Norge, og etterspørsel fra Fastlands-Norge. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

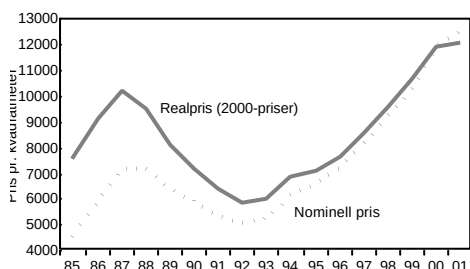
Kilde: SSB

Figur 2.6: Inflasjon og arbeidsledighet

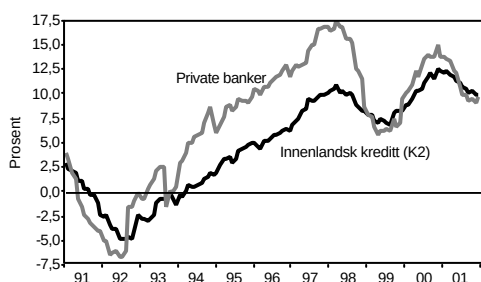
Kilde: Eco Win

Figur 2.7: Pris pr. kvm. for ulike boligtyper. Nominelle og real-priser (2000-priser)

Kilde: NEF/ECON

Figur 2.8: Vekst i innenlandsk kreditt i alt (K2) og fra private banker

Kilde: Norges Bank

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall økte den samlede sysselsettingen med 0,4 prosent i fjor. Det var særlig offentlig sektor og de næringene som er skjermet fra konkurranse som økte. SSBs arbeidskraftsundersøkelse viser at ledigheten steg fra 3,6 prosent i 3. kvartal 2001 til 3,9 prosent i 4. kvartal 2001. Aetats tall for registrerte ledige har vist en klar økning i i høst, men sesongkorrigerte tall viser nå tegn til utflatning i ledigheten. Antall registrerte ledige personer utgjorde i januar 3,3 prosent av arbeidsstyrken.

Konsumprisene (KPI) steg med 3,0 prosent fra 2000 til 2001. Prisutviklingen var dominert av sterk vekst i elektrisitetspriser og fall i bensinpriser. KPI, justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPIJAE), viste en økning på 2,6 prosent i samme periode og var høyere enn forventet. 12- månedersveksten i KPI og KPIJAE var i januar henholdsvis 1,3 og 2,5 prosent. Det siste halvåret har kjemeinflasjonen (KPIJAE) svingt mellom 2,3 og 2,7 prosent med et gjennomsnitt på 2,5 prosent som tilsvarer Norges Banks inflasjonsmål.

Den sterke veksten i boligprisene har avtatt noe i 2001. Prisene på boliger formidlet av NEF sank med 1 prosent fra 3. kvartal til 4. kvartal 2001; sesongkorrigert økte prisene likevel med 2 prosent. I 4. kvartal 2001 var prisene 6 prosent høyere enn 4. kvartal 2000. Justert for inflasjon er dette 23 prosent høyere enn toppåret 1987.

Det har også de siste halvår av 2001 vært omsatt et betydelig antall næringseiendommer og aktivitetsnivået er relativt høyt. Det er størst interesse for eiendommer med god beliggenhet. I første halvår 2001 flatet leieprisene på kontorlokaler ut, mens i 2. halvår 2001 har leieprisene vist nedadgående trend. På grunn av økende ledighet forventes det fortsatt svak nedgang i leieprisene. Nyere bygg i Oslo sentrum og sentralt i Stavanger er de eneste områdene med oppgang i leieprisene.

Selv om kredittveksten har avtatt noe siden juli 1999, er den fortsatt høy. Årsveksten i innenlandsk kreditt var uendret på 9,8 prosent både ved utgangen av november og desember. Tolv månedersveksten i kreditt fra bankene var ved utgangen av desember 9,6 prosent, en oppgang fra 9,0 prosent i november. Årsveksten i kreditt til husholdningene var 11,4 prosent ved utgangen av 2001, noe som var høyere enn ved inngangen til året. Forventinger om høy inntektsvekst og høy aktivitet i bolig-markedet trekker opplåningen oppover. Utlånsveksten til bedriftene har imidlertid avtatt. Årsveksten i kreditt til ikke- finansielle foretak har falt fra 14,9 prosent ved utgangen av 2000 til 7,6 ved utgangen av 2001. Årsveksten i samlet kreditt (K3), inkludert kreditt fra utlandet, økte fra 6,2 prosent i oktober til 7,0 prosent i november 2001.

3. STRUKTUREN I DET NORSKE FINANSMARKEDET

Det har de siste årene vært en betydelig konsolidering i det norske finansmarkedet. De største blandede finanskonsernene har økt sine markedsandeler. Mens det var tre blandede konsern i 1995 som utgjorde 25 prosent av finansiell sektor, var antallet fem ved utgangen av 2001 med en markedsandel på 62,5 prosent. Med blandede finanskonsern menes finanskonsern der det inngår både bank- og forsikringsforetak. Utenlandsandelen har økt betydelig i alle bransjer bortsett fra livsforsikring. I tillegg til Nordea Bank (tidligere CBK) er også Fokus Bank (Den Danske Bank) utenlandsk eiet. Blant finansieringsforetakene har oppkjøpet av CBK økt andel utenlandsk eide selskaper. Innslaget av utenlandske aktører er likevel størst i skadeforsikringsmarkedet. Utenlandske filialer og datterselskaper utgjør 49,6 prosent av skademarkedet målt i bruttopremier. If Skadeforsikring er den klart største aktøren med en markedsandel på 29,7 prosent. I livsforsikringsmarkedet er Norske Liv og Vesta Liv utenlandsk eiet. De utgjør til sammen 6,2 prosent av livsforsikringsmarkedet.

Det har det siste halvåret bare vært mindre strukturendringer i det norske markedet. Viktigst er at Bergensbanken i juli 2001 ble omgjort til filial av Handelsbanken etter å ha vært datterbank siden 1999. Kredittilsynet mottok i juli søknad fra det finske forsikringsselskapet Sampo om kjøp av Storebrand. Budet ble trukket i oktober. Et oppkjøp ville hatt stor betydning for strukturen i det norske finansmarkedet, og da spesielt i livsforsikringsmarkedet. Tabellen nedenfor gir et bilde av strukturen i det norske finansmarkedet ved utgangen av 2001.

Tabell 3.1 Strukturen det norske finansmarkedet pr. 31.12.2001

	Bank	Fin.foretak*	Livsforsikring	Skadeforsikring
	% av FK	% av FK	% av FK	% av br. premier
Blandede finanskonsern	69,1	25,2	70,8	50,0
Øvrige selskaper	30,9	74,8	29,2	50,0
herav forretningsbanker	17,1			
herav sparebanker	13,0			
Total marked**	100,0	100,0	100,0	100,0
herav utenlandsfilialer i Norge	8,1	9,5		32,9
herav utenlandske datterselskaper	18,1	13,7	6,2	16,7

*Kredittforetak og finansieringsselskaper

**Inkl. utenlandske institusjoners filialer i Norge

3.1 Nærmere om blandede finanskonsern

Det var ved utgangen av 2001 fem blandede finanskonsern i Norge: DnB, Gjensidige Nor, Nordea, Sparebank1-gruppen og Storebrand. Fra 1. januar 2002 er Norske Liv fusjonert med Vesta Liv og blitt et datterselskap i Tryg Baltica i Nordea-konsernet. Nordea er dermed ikke lenger et norsk blandet konsern. De blandede konsernene er ulike når det gjelder hvilke markeder de har hovedtyngden av sine aktiviteter. Bortsett fra Gjensidige NOR, hvor både bank og forsikring utgjør en vesentlig andel av konsernets samlede forvaltningskapital, har de blandede konsernene en klar hovedtyngde innenfor enten bank eller forsikring. Konsernene hadde ved utgangen av 2001 en samlet forvaltningskapital på 1 500 mrd. kroner. Samlet forvaltningskapital i finansiell sektor, inkludert utenlandske filialer i Norge, var 2 420 mrd. kroner. I tillegg til finansieringsforetakene som inngår i konsernene, har DnB, Nordea og Gjensidige NOR en eierandel i Eksportfinans og Kommunekreditt på noe over 20 prosent hver. Bank1 Oslo (Sparebank1-gruppen) har en eierandel på 4 prosent. De to foretakenes samlede forvaltningskapital var ved utgangen av 2001 på 104,8 mrd. kroner.

Tabell 3.2 Markedsandel for blandede finanskonsern pr. 31.12.2001 - fordelt på bransjer

%FK	Bank	Fin.foretak	Verdipapir*	Skade	Liv	Sum konsern
DnB	23,1	5,2	20,9	0,0	17,9	18,7
Gjensidige NOR	14,8	11,3	20,5	25,8	15,6	15,2
CBK/Vesta/Nordea	14,9	7,3	9,2	13,0	6,2	12,0
Sparebank1/Samarb. sparebanker	14,1	1,3	10,0	4,2	3,2	9,9
Storebrand	2,2	0,1	10,0	5,5	27,8	6,7
Sum finanskonsern	69,1	25,2	70,6	48,5	70,8	62,5
Total marked**	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

*Forvaltningsselskaper for verdipapirfond

**I total marked inngår utenlandske institusjoners filialer i Norge med unntak av livsforsikring. Utenlandske institusjoners grenseoverskridende virksomhet i Norge er ikke inkludert.

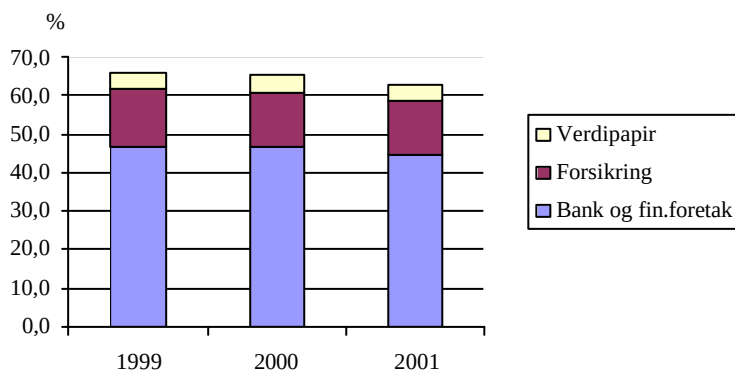
Tabell 3.2 viser markedsandelene for de blandede konsernene innenfor de ulike bransjene. I bank, livsforsikring og verdipapirforetakene har de blandede konsernene en markedsandel på rundt 70 prosent.

Tabell 3.3 viser utviklingen i markedsandeler for finanskonsern fra utgangen av 1999 til utgangen av 2001. I perioden er antall norske blandede finanskonsern blitt redusert fra seks til fem. Vår Bank og Forsikring gikk inn i Sparebank1-gruppen i 3. kvartal 2000. De blandede konsernenes markedsandel ble redusert fra 65,9 prosent ved utgangen av 1999 til 62,5 prosent ved utgangen av 2001. Nedgangen skyldes hovedsakelig en høyere utlånsvekst i sparebankene og de små og mellomstore forretningsbankene enn i bankene som inngår i de blandede konsernene.

Tabell 3.3 Markedsandel for blandede finanskonsern av total finansiell sektor i prosent 1999 - 2001

2001		2000		1999	
DnB	18,7	DnB	19,6	DnB (inkl. Postbanken)	20,5
Gjensidige NOR	15,2	Gjensidige NOR	15,3	Gjensidige NOR	16,2
CBK/Vesta/Nordea	12,0	CBK	12,3	CBK	11,1
Spb.1/Samarb.spb.	9,9	Spb.1/Samarb.spb.	10,6	Spb.1/Samarb. spb.	8,9
Storebrand	6,7	Storebrand	7,3	Storebrand	7,6
				Vår Bank og Forsikring	1,6
Sum finanskonsern	62,5	Sum finanskonsern	65,5	Sum finanskonsern	65,9
Finansiell sektor	100,0	Finansiell sektor	100,0	Finansiell sektor	100,0

Figur 3.1 Markedsandel for norske blandede finanskonsern som andel av total finansiell sektor 1999 – 2001

RESULTATRAPPORTER FOR DE ENKELTE BRANSJER

4. BANKER

Forretningsbankene og de tretti største sparebankene har rapportert resultater og nøkkeltall til Kredittilsynet for 2001. Tallene er for morbank om ikke annet er angitt. For forretningsbanker brukes data fra alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker tas med. Utenlandske bankers *filialer* behandles separat. Tallene er foreløpige.

4.1 Forretningsbanker

Resultat

Forretningsbankenes (14 banker) resultat før skatt viste en nedgang på 16 prosent i forhold til året før. Den dominerende årsaken til resultatnedgangen var en sterk økning i bokførte tap på utlån. Netto renteinntekter bedret seg fra og med andre kvartal slik at disse for året som helhet var på nivå med fjoråret. Netto kursgevinster på verdipapirer og valuta sank, særlig gjaldt dette aksjer. Driftskostnadene sank noe i forhold til forvaltningskapitalen.

Tabell 4.1.1 Resultattall for forretningsbanker

	2001		2000	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto rente	14 411	1,93	13 518	1,93
Andre inntekter	8 897	1,19	8 796	1,26
herav kursgevinster	1 999	0,27	2 257	0,32
Andre kostnader	13 975	1,87	13 415	1,92
herav lønn og admin.kost.	11 020	1,48	10 364	1,48
Driftsres. før tap	9 332	1,25	8 899	1,27
Bokførte tap	2 056	0,28	797	0,11
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	-407	-0,05	45	0,01
Resultat av ord.drift f.skatt	6 869	0,92	8 146	1,16
Skatt på res. av ord. drift	207	0,03	1 769	0,25
Resultat av ord drift e.skatt	6 662	0,89	6 378	0,91

Forretningsbankenes resultat før skatt var nær 6,9 mrd. kroner i 2001. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital var dette 0,92 prosent, en nedgang på 0,24 prosentpoeng fra 2000. De to største forretningsbankene, DnB og Nordea Bank Norge, fikk i 2001 medhold i den såkalte "preferansekapitalsaken". Dette medførte at disse bankene fikk redusert skattekostnaden med totalt 1 362 mill. kroner. Som følge av dette viser forretningsbankene et resultat *etter* skatt som er 4 prosent høyere enn året før, og bare en svak nedgang i forhold til GFK.

Totale netto renteinntekter steg med 7 prosent fra året før, og var uendret i forhold til GFK. Bankene hadde en bedring i den kvartalsvise nettorenten fra og med andre kvartal, blant annet som følge av synkende pengemarkedsrenter. Netto renteinntekter utgjorde 68 prosent av samlede driftsinntekter (ekskl. kursgevinster), noe som var nær uendret fra ett år tilbake.

Andre inntekter (ekskl. kursgevinster) var 5 prosent høyere enn i 2000, og utgjorde 6,9 mrd. kroner. I forhold til GFK var det en svak nedgang, fra 0,93 til 0,92 prosent.

Netto provisjonsinntekter sank med 8 prosent, mens utbytte og andre inntekter fra verdipapirer med variabel avkastning sank med 10 prosent. Utbytteinntektene sank med 10 prosent til 1 282 mill. kroner.

Bankenes kursgevinster på verdipapirer og valuta var 11 prosent lavere enn året før, og her var det særlig gevinster på aksjer som viste en svak utvikling. Innen valuta og finansielle derivater oppnådde bankene en kursgevinst på 1 747 mill. kroner, 3 prosent lavere enn året før. Kun én bank hadde netto kursgevinst på aksjer i 2001, mens syv banker hadde netto kurstap. Rentepapirer viste en bedre utvikling, og bankene som gruppe gikk her fra et marginalt kurstap i 2000 til en moderat kursgevinst i 2001.

Forretningsbankenes driftskostnader steg med 4 prosent fra 2000 til 2001. Kostnadsveksten var dermed lavere enn inntektsveksten (ekskl. kursgevinster) slik at kostnadsprosenten sank fra 66,9 prosent til 65,6 prosent. Lønn, pensjoner og sosiale kostnader steg med 6 prosent, mens administrasjonskostnadene steg med 7 prosent.

Forretningsbankenes samlede tap på utlån var 2,1 mrd. kroner i 2001, mot 0,8 mrd. kroner i 2000. I forhold til GFK innebar dette en økning fra 0,11 til 0,28 prosent. Ingen banker kunne netto inntektsføre tap på utlån.

Balansen

Forretningsbankenes brutto utlån til kunder var ved årsskiftet 4,9 prosent høyere enn ett år tidligere. Korrigeret for porteføljeoverføringer var veksten 7,2 prosent. Blant de mindre forretningsbankene hadde 6 banker en utlånsvekst som oversteg 15 prosent.

Tabell 4.1.2 Prosentvis årlig vekst i utvalgte balanseposter mv.

	31.12.2001		31.12.2000
	Mill. kroner	vekst i % siste år	Mill. kroner
Forvaltningskapital	731 750	2,3	715 045
Brutto utlån til kunder	539 833	4,9	514 597
- korr. porteføljeoverføringer		7,2	
Tapsavsetninger	8 832	14,7	7 703
herav uspes. tapsavsetninger	4 334	4,6	4 142
herav spes. tapsavsetninger	4 497	26,3	3 561
Innskudd fra kunder	379 560	5,0	361 599
- korr. porteføljeoverføringer		7,2	
Gjeld ved utstedles av v.p.	152 167	4,5	145 628
	31.12.2001		31.12.2000
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,6		1,5
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8		0,8

Gjennom 2001 var det særlig de største bankene som bremset utlånsveksten, mens de øvrige bankene fortsatte en svært høy vekst.

Netto misligholdte lån var ved utløpet av fjoråret 11, 7 prosent høyere enn ett år tidligere. Økningen i mislighold har kommet i størst grad kommet i de mindre bankene. I forhold til brutto utlån lå netto misligholdte lån for forretningsbankene samlet fremdeles på et lavt nivå på 0,9 prosent.

Forretningsbankene hadde en vekst i tapsavsetningene på 14,7 prosent siste år. Sterkest vekst var det i de spesifiserte tapsavsetningene, med 26,3 prosent. De uspesifiserte ble økt med 4,6 prosent. Samlede tapsavsetninger utgjorde nå 1,6 prosent av brutto utlån, mot 1,5 prosent ett år tidligere.

Innskudd fra kunder var ved årsskiftet 5 prosent høyere enn for ett år tilbake. Særlig de mindre bankene konkurrerer sterkt om innskuddsmidlene, pga. sterkt fundingbehov som følge av utlånsveksten, slik at innskuddsveksten i disse bankene er betydelig høyere enn i de tre største. Innskuddsveksten er likevel lavere enn utlånsveksten for disse bankene. Innskuddsdekningen var 71,4 prosent ved utgangen av året som var tilnærmet uendret sammenlignet med ett år tilbake.

Soliditet

Forretningsbankenes samlede kjernekapitaldekning¹ var 9,6 prosent ved utløpet av 2001, en økning siste år på 1,8 prosentpoeng. Endrede vektingsregler for boliglån fra og med andre kvartal medførte en bedring i kjernekapitaldekning på om lag 0,2 prosentpoeng. Total kapitaldekning økte fra 11,0 til 12,9 prosent.

¹ Kapitaldekningsdataene er svært foreløpige ettersom utbyttebeslutninger ikke er endelige

4.2 Sparebanker

Resultat

Sparebankene viste et resultat før skatt som var 30 prosent lavere enn i 2000. Nedgangen forklares i stor grad av gevinsten sparebankene hadde i 2000 på salg av eierinteressene i Fellesdata.

Tabell 4.2.1 Resultattall for sparebankene

	2001		2000	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	15 165	2,53	14 171	2,69
Andre inntekter	3 629	0,60	4 212	0,80
herav netto kursgev.	281	0,05	441	0,08
Andre kostnader	10 844	1,80	10 217	1,94
herav lønn og adm. Kost.	5 096	0,85	4 767	0,90
Driftsresultat før tap	7 951	1,33	8 167	1,55
Bokførte tap	1 677	0,28	1 226	0,23
Gev/tap VP lang sikt, nedskrivn.	331	0,06	2 532	0,48
Resultat av ord. drift før skatt	6 604	1,10	9 474	1,80
Skatt på ordinært resultat	1 509	0,25	2 477	0,47
Resultat av ord. drift e.skatt	5 096	0,85	6 997	1,33

Sparebankenes resultat før skatt, på 6,6 mrd. kroner, innebar en nedgang i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital fra 1,80 prosent i 2000 til 1,10 prosent i 2001. Ser en bort fra gevinst på salg av aksjer i Fellesdata i 2000 ville resultatet vært noe svakere enn for 2000.

Sparebankenes netto renteinntekter var 7 prosent høyere enn i 2000, men viste en nedgang sett i forhold til GFK fra 2,69 til 2,53 prosent. For 2001 måtte sparebankene betale inn full avgift til Sparebankenes Sikringsfond, noe de ikke behøvde i 2000. Denne avgiften defineres som en rentekostnad, og forklarer en del av nedgangen i nettorente.

På tross av at nettorenten for året viste nedgang hadde også sparebankene en bedring i nettorente i andre halvår 2001.

Netto renteinntekter utgjorde 82 prosent av bankenes samlede driftsinntekter (ekskl. kursgevinster). Andre inntekter (ekskl. kursgevinster) var 11 prosent høyere enn året før. I forhold til GFK innebar dette en nedgang fra 0,72 til 0,55 prosent. Sparebankenes kursgevinster ble redusert fra 0,08 til 0,05 prosent av GFK. Halvparten av bankene hadde netto kurstap i 2001, tap som i hovedsak skrev seg fra aksjer.

Sparebankenes driftskostnader var 6 prosent høyere enn i 2000, men ble redusert i forhold til GFK fra 1,94 til 1,80 prosent. Lønn, pensjoner og sosiale kostnader bidrog sterkest til den nominelle kostnadsøkningen, med en vekst på 7 prosent. Øvrige administrasjonskostnader steg med 4 prosent. Sparebankenes samlede kostnad/inntektsforhold økte fra 57 til 58 prosent.

Sparebankenes utlånstap var 36 prosent høyere i 2001 enn i 2000. Totale tap var 1,7 mrd. kroner, noe som utgjorde 0,28 prosent av GFK. Hver tredje bank hadde i 2001 utlånstap som oversteg 0,4 prosent av gjennomsnittlig utlånsvolum.

Balansen

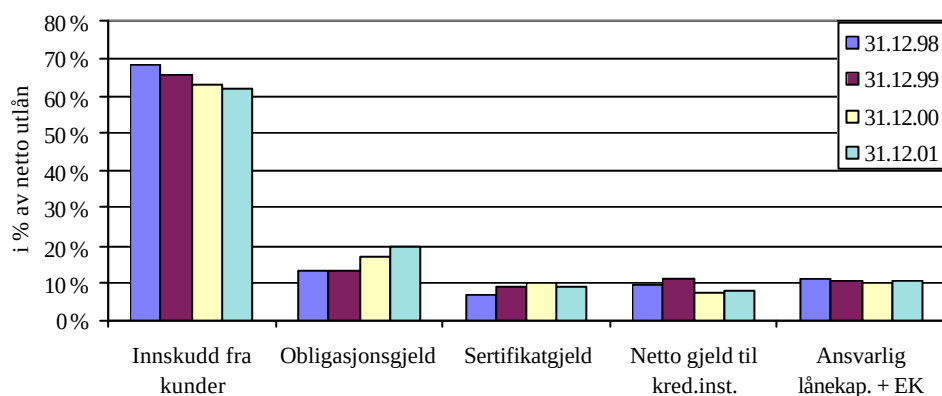
Sparebankenes brutto utlån til kunder var ved årsskiftet 11,9 prosent høyere enn ett år tidligere. Årsveksten har dermed steget med 1,3 prosentpoeng fra tredje til fjerde kvartal.

Tabell 4.2.2 Prosentvis årlig vekst i utvalgte balanseposter mv.

	31.12.2001		31.12.2000
	Mill. kroner	vekst i % siste år	Mill. kroner
Forvaltningskapital	624 569	11,5	560 121
Brutto utlån til kunder	517 306	11,9	462 187
- korr. porteføljeoverføringer		11,4	
Tapsavsetninger	7 875	12,2	7 019
herav uspes. tapsavsetninger	4 355	11,4	3 909
herav spes. tapsavsetninger	3 520	13,2	3 110
Innskudd fra kunder	352 741	9,9	320 881
Gjeld ved utstedes av v.p.	139 113	21,6	114 381
	31.12.2001		31.12.2000
Tapsavs. i % av brutto utlån	1,5		1,5
Uspes. tapsavs. i % av br. utlån	0,8		0,8

Ved utgangen av 2001 hadde bankenes portefølje av misligholdte lån økt med 11 prosent i forhold til ett år tidligere. Sparebankenes tapsavsetninger var økt med 12,2 prosent siste år. Totale tapsavsetninger utgjorde 1,5 prosent av brutto utlån, det samme som for ett år tilbake. Innskudd fra kunder økte med 9,9 prosent siste år. Samlet innskuddsdekning for sparebankene var 69,2 prosent ved årsskiftet, en nedgang på 1,3 prosentpoeng siste år.

Figur 4.2.1 Fundingstruktur for de tretti største sparebankene (% av netto utlån)

Soliditet

Sparebankenes soliditet² ble svakt forbedret i 2001. Den samlede kjernekapitaldekning ble økt fra 10,9 til 11,0 prosent, og total kapitaldekning ble økt fra 13,7 til 13,8 prosent. Sparebankene som gruppe ville vist en *svekkelse* av soliditeten om ikke regelverket for vekting av boliglån hadde blitt endret fra andre kvartal 2001. Endringen medførte isolert sett en bedring av kjernekapitaldekningen på 0,4 prosentpoeng.

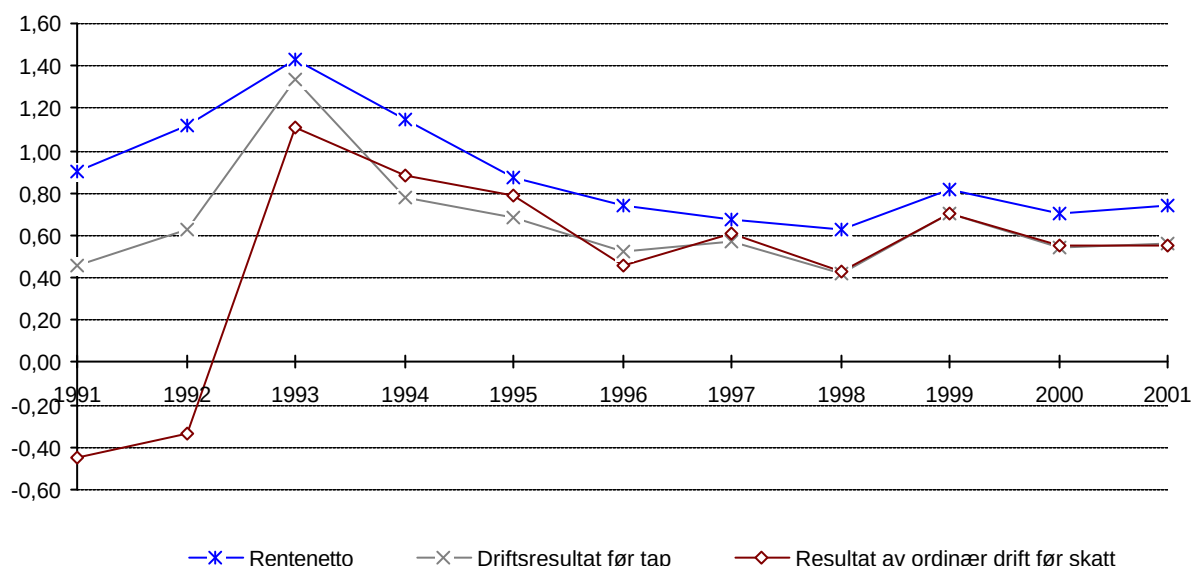
² Tall for kapitaldekning er svært foreløpige som følge av at utbyttebeslutninger ikke er endelige

5. FINANSIERINGSFORETAK

5.1 Kredittforetak

Foreløpige resultat- og balansetall ved utgangen av 2001 omfatter alle norske kredittforetak. Tallene for 2000 gjelder de samme 10 selskapene.

Figur 5.1.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Resultat

Det er en økning i nettorenten på 0,04 prosentpoeng sammenlignet med 2000. Isolert sett viser nettorenten en økning fra 3. til 4. kvartal etter å ha falt noe fra 2. til 3. kvartal.

Kredittforetakene har netto kurstap på verdipapirer på 52 mill. kroner i 2001, mens de året før hadde netto kursgevinster på 14 mill. kroner. Dette skyldes kurstap i et enkeltsekskap.

Tabell 5.1.1 Resultatposter

	2001		2000	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 717	0,74	1 463	0,70
Andre inntekter	-53	-0,02	-7	0,00
herav kursgevinster	-52	-0,02	14	0,01
Andre kostnader	362	0,16	322	0,16
herav lønn og adm.kost.	293	0,12	267	0,13
Driftsres. før tap	1 302	0,56	1 134	0,54
Bokførte tap	12	0,01	-15	-0,01
Resultat ord. drift	1 290	0,55	1 149	0,55
EK-avkastning*		8,1 %		8,0 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Kredittforetakene har bokført tap på 12 mill kroner i 2001, mens det i fjor var tilbakeføringer på 15 mill. kroner. Resultat av ordinær drift er 1 290 mill. kroner som utgjør 0,55 prosent av GFK. Målt i prosent av GFK ligger resultatet på samme nivå som i 2000.

Balanse

Utlån til kunder har økt med 14,7 prosent i 2001. Ved utgangen av 3. kvartal var årsveksten 14,3 prosent.

Tabell 5.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2001	% vekst	31.12.2000
Forvaltningskapital	248 139	17,1	211 943
Brutto utlån til kunder	171 757	14,7	149 697
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	164 963	14,0	144 764
Nullstilte lån	67	64,5	41
i prosent av brutto utlån	0,04		0,03
Misligholdte lån	185	0,7	184
i prosent av brutto utlån	0,11		0,12
Tapsavsetninger	241	10,0	219
i prosent av brutto utlån	0,14		0,15

Misligholdte lån er på et lavt nivå i forhold til brutto utlån. Tapsavsetningene har økt noe.

Kapitaldekning

Tallene er foreløpige som følge av at alle selskapene ikke har gjennomført alle årsoppgjørdisposisjonene. For kredittforetakene viser de foreløpige tallene en reduksjon i kjernekapitaldekningen på 1,9 prosentpoeng sammenlignet med 2000. Hovedårsaken er en økning i beregningsgrunnlaget på 17,6 prosent. Nedgangen i samlet kjernekapital er bl.a. påvirket av at ikke alle avsetninger til egenkapital er foretatt.

Tabell 5.1.3 Kapitaldekningstall (prosent og mill. kr) for kredittforetakene totalt

	31.12.2001*	30.09.2001	31.12.2000
Kjernekapitalprosent	11,11	11,86	12,98
Kapitaldekningsprosent	14,57	15,07	16,62
Kjernekapital	11 958	12 256	11 882
Tilleggskapital	3 737	3 441	3 412
Netto ansvarlig kapital	15 682	15 572	15 206
Beregningsgrunnlag	107 626	103 334	91 516

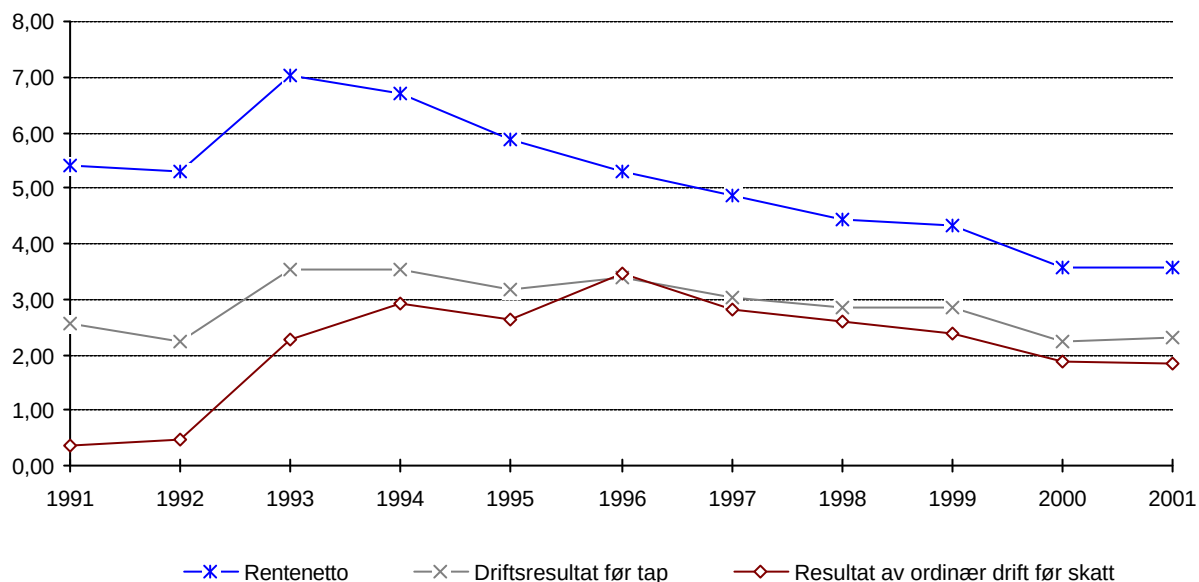
*foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)

Kjernekapitaldekningen er redusert fra 2000 for 8 av 10 kredittforetak.

5.2 Finansieringsselskaper

Foreløpige resultat- og balansetall ved utgangen av 2001 omfatter 21 av 35 norske finansieringsselskaper som utgjør 95 prosent av forvaltningskapitalen for de norske selskapene. Tallene for 2000 gjelder de samme selskapene. De utenlandske filialene er ikke med i utvalget.

Figur 5.2.1 Resultatutvikling i prosent av GFK

Resultat

Finansieringsselskaperenes nettorente har økt med 0,03 prosentpoeng sett i forhold til 2000. Nedgangen i de korte rentene i 2001 har gitt lavere fundingkostnader som har bidratt til en forbedring av netto renteinntekter. Over tid har økt konkurranse i det norske markedet presset marginene nedover. Totalt sett har dette gitt en stabilisering av nettorenten i 2001 sammenlignet med året før. Isolert sett har nettorenten økt i 4. kvartal, etter at den falt noe i 3. kvartal.

Målt i prosent av GFK er andre driftsinntekter høyere enn i fjor, og dette oppveier for økningen i provisjonskostnader. Nivået på lønnskostnadene er noe redusert i 2001, mens det er en økning i andre driftskostnader sammenlignet med året før.

Tabell 5.2.1 Resultatposter

	2001		2000	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	2 031	3,58	1 817	3,55
Andre inntekter	1 092	1,92	964	1,88
herav kursgevinster	14	0,03	12	0,02
Andre kostnader	1 823	3,21	1 631	3,19
herav lønn og adm.kost.	1 473	2,59	1 339	2,62
Driftsres. før tap	1 300	2,29	1 150	2,24
Bokførte tap	264	0,47	196	0,38
Resultat ord. drift	1 036	1,82	954	1,86
<i>EK-avkastning*</i>		13,3 %		14,0 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Bokførte tap er på 264 mill. kroner i 2001, en økning med 68 mill. kroner fra året før. Tapene utgjør 0,47 prosent av GFK som er 0,09 prosentpoeng høyere enn for ett år siden.

Resultat av ordinær drift er på 1 036 mill. kroner, opp 82 mill kroner fra året før. Resultatet utgjør 1,82 prosent av GFK som er 0,04 prosentpoeng svakere enn for 2000.

Balanse

Brutto utlån til kunder, for de 21 selskapene i utvalget, har økt med 13,1 prosent siste 12 måneder. Ved utgangen av 3. kvartal var årsveksten 16,2 prosent for de samme selskapene.

Tabell 5.2.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2001	% vekst	31.12.2000
Forvaltningskapital	60 444	14,7	52 681
Brutto utlån til kunder	58 125	13,1	51 380
Innlån og gjeld til kunder	5 275	16,3	4 538
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	50	-67,7	155
Nullstilte lån	549	23,7	444
i prosent av brutto utlån	0,95		0,86
Misligholdte lån	834	-5,9	887
i prosent av brutto utlån	1,44		1,73
Tapsavsetninger	988	4,6	945
i prosent av brutto utlån	1,70		1,84

Misligholdet faller på grunn av utviklingen i de to største selskapene.

Mislighold og tap i et utvalg selskaper

Det er sett nærmere på utviklingen i noen finansieringsselskapers utlån til privatpersoner. Kartleggingen omfatter 7 selskaper, herav 2 utenlandske filialer (kun 2 av de 7 selskapene er med i den øvrige omtalen av finansieringsselskaper). De 7 selskapene yter stort sett alle sine utlån til lønnstakere i form av kasse-, brukskreditt og nedbetalingslån ellers. Disse selskapene synes å ha hoveddelen av sin virksomhet knyttet til forbruksfinansiering uten sikkerhet. Tallene er hentet fra Finansdatabasen.

	2001	2000	1999
Forbrukslån (mill. kr)	10 082	7 384	5 283
Vekst	37 %	40 %	28 %
Andel av fin.selsk utlån til lønnstakere	36 %	28 %	24 %
Andel av fin.selsk. totale utlån	12 %	10 %	9 %
Bokførte tap (mill. kr)	177	165	153
Tap i % av forbrukslån	1,8 %	2,2 %	2,9 %
Netto misligholdte lån (mill. kr)	830	627	385
Mislighold i % av forbrukslån	8,2 %	9,5 %	7,3 %

Det har vært en betydelig vekst i disse selskapene de siste årene, og ved utgangen av 2001 har de 36 prosent av finansieringsselskapenes samlede utlån til lønnstakere. De 7 selskapene har en andel av finansieringsselskapenes totale utlån på 12 % ved utgangen av 2001. Bokførte tap og misligholdte lån ligger på et klart høyere nivå enn for andre finansieringsselskaper. Nivået for 2001 er imidlertid noe lavere enn året før.

Kapitaldekning

Tallene er foreløpige. Nedgangen i kjernekapitaldekningen er påvirket av at flere selskaper ikke har foretatt avsetninger til egenkapital i forbindelse med årsoppgjøret.

Beregningsgrunnlaget har økt med 14,4 prosent i 2001.

Tabell 5.2.3 Kapitaldekningstall (prosent og mill. kr) for finansieringsselskapene totalt

	31.12.2001*	30.09.2001	31.12.2000
Kjernekapitalprosent	9,76	10,14	11,07
Kapitaldekningsprosent	11,26	11,46	12,42
Kjernekapital	5 613	5 731	5 748
Tilleggskapital	864	743	680
Netto ansvarlig kapital	6 476	6 473	6 243
Beregningsgrunnlag	57 513	56 500	50 254

** foreløpige tall fra kapitaldekningsoppgaven (rapport 800)*

Av de 21 finansieringsselskapene som har rapportert foreløpige resultat- og balansetall har 14 selskaper redusert kjernekapitaldekningen sammenlignet med 2000.

6. FORSIKRINGSSELSKAPER

6.1 Livsforsikring

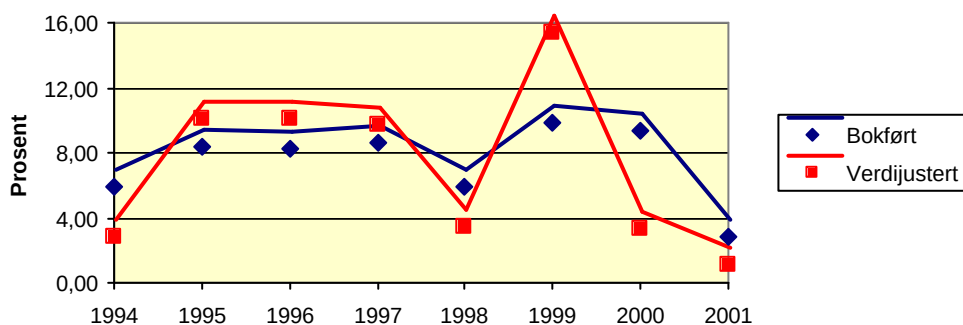
Ved utgangen av 2001 var det 8 tradisjonelle livselskaper og 8 selskaper med konsesjon til å drive livsforsikring med investeringsvalg. Tallene nedenfor omfatter samtlige tradisjonelle livselskaper. Livsforsikring med investeringsvalg vil bli omtalt i eget avsnitt.

Resultat

Livselskapenes direkte eksponering overfor verdipapirmarkedene har økt gjennom flere år, og utviklingen i verdipapirmarkedene har således vesentlig betydning for livselskapenes resultater. Aksjemarkedene har vært preget av perioder med kraftige kursfall og stor usikkerhet siden 2. halvår 2000. Kursene fortsatte å falle gjennom sommeren 2001 etter en forbigående oppgang i april og mai. Etter bunnnoteringen 21. september, foranlediget av terroranslaget mot WTC 11. september, har imidlertid aksjemarkedene steget betraktelig. Hovedindeksen ved Oslo Børs (OSEBX) steg i 4. kvartal med 13,7 prosent, mens utviklingen internasjonalt var noe flatere. Morgan Stanleys verdensindeks viste en økning på 9,9 prosent i samme tidsrom. Dette førte til at man ved utgangen av 2001 kunne rapportere en nedgang i det norske og det internasjonale aksjemarkedet for året som helhet, på henholdsvis 14,6 og 15,2 prosent.

Utviklingen i verdipapirmarkedene reduserte selskapenes avkastning på finansielle eiendeler, og innrapporterte data viser at verdijustert avkastning for 2001 i gjennomsnitt lå på 1,1 prosent, mot 3,5 prosent i 2000. Bokført avkastning viser også en svak utvikling. Mens selskapene i 2000 kunne realisere en høyere andel av kursgevinstene fra 2. halvdel av 1999, og på den måten opprettholde en høy bokført kapitalavkastning på 9,6 prosent, falt selskapenes bokførte kapitalavkastning i 2001 til 2,8 prosent. Figur 6.1.1 nedenfor viser utviklingen i selskapenes avkastning på finansielle eiendeler fra 1994 til 2001.

Figur 6.1.1:Utvikling i livselskapenes gjennomsnittlige kapitalavkastning 1994 – 2001

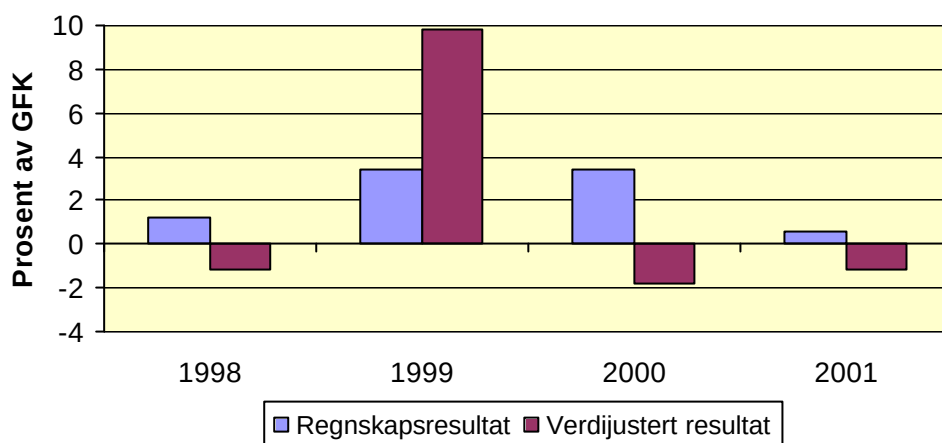

I motsetning til kapitalavkastningen som kun berører finansregnskapet, inkluderer livselskapenes resultat samtlige inntekts- og kostnadselementer (premieinntekter, erstatninger, garantert avkastning m.m.). Selskapenes resultat før nye tilleggsavsetninger, tildeling til kunder og skatt var for 2001 på 2,1 mrd. kroner, eller 0,5 prosent av selskapenes samlede gjennomsnittlige forvaltningskapital (GFK). Av dette er 1,2 mrd. kroner planlagt avsatt som nye tilleggsavsetninger, slik at selskapenes overskudd før tildeling til kunder og skatt synes å bli på 0,9 mrd. kroner. En foreløpig fordeling til kunder viser at kundenes del av overskuddet vil utgjøre 0,8 mrd. kroner eller ca. 85 prosent av overskuddet. Resultatet til betjening av egenkapital og skatt blir dermed 0,1 mrd. kroner. Til sammenligning var resultat før nye

tilleggsavsetninger, tildeling til kunder og skatt i 2000 på 12,6 mrd. kroner, eller 3,4 prosent av GFK. Midler tilført forsikringskunder var på 7,9 mrd. kroner, og 2,2 mrd. kroner gikk til betjening av egenkapital og skatt.

Selskapenes verdijusterte resultat før nye tilleggsavsetninger, tildeling til kunder og skatt inkluderer endringer i kursreguleringsfondet, og var for 2001 på -4,5 mrd. kroner. Underskuddet svarer til 1,2 prosent av selskapenes samlede GFK. Til sammenligning var verdijustert resultat for 2000 på 6,7 mrd. kroner, eller 1,8 prosent av GFK.

Figur 6.1.2: Utviklingen i livselskapenes resultater 1998 - 2001

Premieinntekter

Selskapenes samlede premieinntekter i 2001 var på 31,7 mrd. kroner, mot 24,0 mrd. kroner året før, hvilket innebærer en økning på 32 prosent. Tallene er korrigert for effekten av flytting av ordninger som medfører at hele premiereserven føres som premieinntekt i mottagende selskap. Økningen skriver seg i hovedsak fra to selskaper, hvorav ett selskap - Oslo Pensjonsforsikring - ble omgjort fra pensjonskasse til livselskap med virkning fra 01.01.2001.

Innrapporterte data for overføring av premiereserve til og fra andre livselskaper og pensjonskasser viser at livselskapene har en netto fraflytting (til pensjonskassene) svarende til 1,9 prosent av livselskapenes samlede GFK. Til sammenligning rapporterte bransjen en netto tilflytting i 2000 på 0,2 prosent av GFK.

Tabell 6.1.1: Utvalgte resultatposter

RESULTAT	2001	% av GFK	2000	% av GFK
Mill. kr.				
Premieinntekter	37 813	9,7	29 445	8,1
herav overføring av premiereserve mv. fra andre	6 116	1,6	5 406	1,5
Netto inntekter fra finansielle eiendeler (ekskl. adm. kostnader)	5 469	1,4	12 288	3,4
herav netto gevinst ved realisasjon	-10 535	-2,7	14 737	4,0
Erstatninger	27 959	7,2	26 867	7,4
herav overføring av premiereserve mv. til andre	7 429	1,9	8 692	2,4
Endringer forsikringsmessige avsetninger (inkl. garantert minsteavkastning, ekskl. nye tilleggsavsetninger)	18 633	4,8	17 546	4,8
Forsikringsrelaterte driftskostnader og administrasjonskostnader	3 475	0,9	3 411	0,9
Andre inntekter/kostnader	-639	-0,2	-594	-0,2
Resultat før nye tilleggsavsetninger, tildeling til kunder og skatt	2 132	0,5	12 570	3,4
Endring i kursreguleringsfond	-6 642	-1,7	-19 255	-5,3
Verdijustert resultat før nye tilleggsavsetninger, tildeling til kunder og skatt	-4 510	-1,2	-6 685	-1,8
Nye tilleggsavsetninger	1 227	0,3	2 471	0,7
Midler tilført forsikringkunder	773	0,2	7 877	2,2
Skattekostnad	-201	-0,1	231	0,1
Overskudd	333	0,1	1 992	0,5

Netto inntekter fra finansielle eiendeler

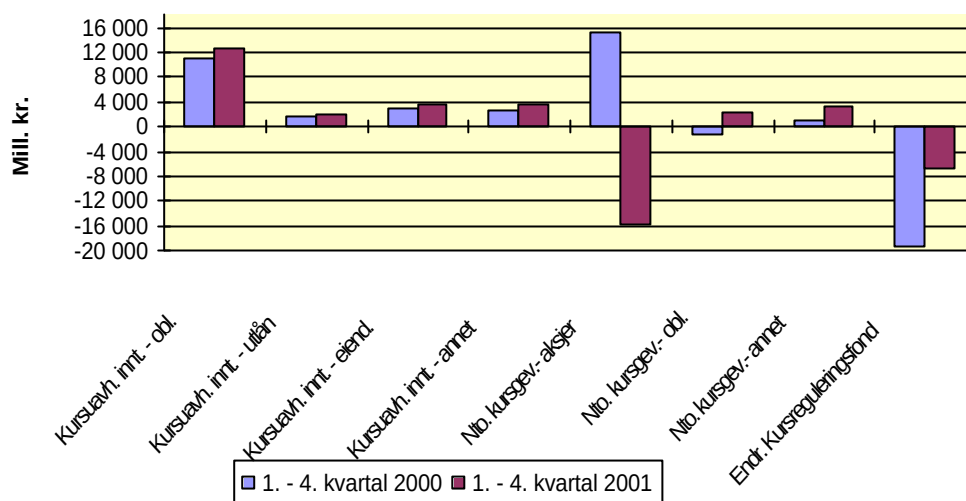
Livselskapenes resultater kan splittes i et rente-, risiko-, og et administrasjonsresultat. Administrasjonsresultatet kan grovt sett beregnes som summen av administrasjonspremie og administrasjonstilskudd med fratrekk av administrasjonskostnader, mens risikoresultatet tilsvarer risikopremie med fratrekk av risikotilskudd. Med risikotilskudd forstås her de forsikringsytelser som er utbetalt i perioden og som ikke er dekket av tidligere oppsamlede fond. I de senere årene har summen av risiko- og administrasjonsresultatet stort sett gått i null. Renteresultatet tilsvarer netto finansinntekter minus garantert rente på forsikringstakernes midler, og utviklingen i verdipapirmarkedene har derfor stor betydning for livselskapenes resultater.

Utviklingen i verdipapirmarkedene i 2001 ga livselskapene en netto finansinntekt på 5,5 mrd. kroner, eller 1,4 prosent av selskapenes GFK. Dette er en reduksjon på 2 prosentpoeng sammenlignet med 2000 da selskapenes netto finansinntekter var på 12,3 mrd. kroner eller 3,4 prosent av GFK. Livselskapenes finansinntekter kan deles opp i to komponenter; kursavhengige finansinntekter og ikke-kursavhengige finansinntekter. Ikke-kursavhengige finansinntekter består bl.a. av renteinntekter fra livselskapenes sertifikat-, obligasjons- og utlånsportefølje, samt netto leieinntekter fra eiendomsvirksomheten og aksjeutbytte. Kursavhengige finansinntekter kommer hovedsakelig fra endring i verdien på livselskapenes beholdning av omløpsmidler som aksjer, obligasjoner og valutarelaterte instrumenter.

Ser man bort fra inntekter fra foretak i samme konsern eller tilknyttede selskaper, var livselskapenes ikke-kursavhengige finansinntekter for 2001 på 21,7 mrd. kroner. Dette er en økning på 18,5 prosent fra 2000 da tilsvarende tall utgjorde 18,3 mrd. kroner. Kursavhengige finansinntekter utgjorde 34,8 mrd. kroner, mot 46,3 mrd. kroner i 2000. Livselskapene har i 2001 hatt et netto tap ved realisasjon av finansielle eiendeler på 10,5 mrd. kroner. Tapet kan splittes opp i et netto tap ved realisasjon av aksjer på 15,9 mrd. kroner, en netto gevinst ved realisasjon av obligasjoner på 2,3 mrd. kroner, og en gevinst knyttet til realisasjon av øvrige finansielle eiendeler, deriblant valuta, på 3,1 mrd. kroner. Til sammenligning hadde selskapene en netto gevinst ved realisasjon av finansielle eiendeler på 14,7 mrd. kroner i 2000. Av dette utgjorde gevinst ved salg av aksjer 15,1 mrd. kroner, netto tap ved salg av obligasjoner 1,5 mrd. kroner, og snaut 2 mrd. kroner i tap ved realisasjon av andre finansielle

eiendeler. Kostnader i tilknytning til finansielle eiendeler eksklusive administrasjonskostnader beløp seg i 2001 til 54,0 mrd. kroner, mot 51,6 mrd. kroner i 2000.

Figur 6.1.3: Sammensetning av netto finansinntekter samt endringer i kursreguleringsfond

Erstatninger

Livselskapene utbetalte erstatninger i 2001 for 28,0 mrd. kroner, mot 26,9 mrd. kroner i 2000. Inkludert i disse størrelsene er endringer i erstatningsavsetninger som følge av overføring av premiereserve mv. til andre forsikringsselskaper og pensjonskasser ved flytting av forsikringskontrakter. Livselskapene kostnadsførte 7,4 mrd. kroner som følge av slik flytting i 2001, mot 8,7 mrd. kroner i 2000. Livselskapenes erstatninger eksklusive overføring av premiereserve har med dette økt med 13,0 prosent sammenlignet med 2000. Ser man bort fra Oslo Pensjonsforsikring som startet sin livsforsikringsvirksomhet 01.01.2001, er økningen på 8,1 prosent.

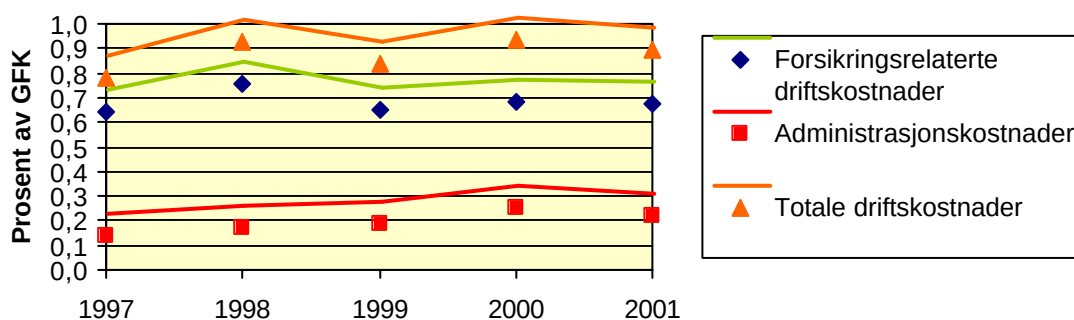
Forsikringsmessige avsetninger

Livselskapenes samlede endringer i de forsikringsmessige avsetninger utgjorde 19,9 mrd. kroner i 2001, mot 20,0 mrd. kroner i 2000. Med forsikringsmessige avsetninger menes midler avsatt til dekning av selskapenes forpliktelser etter livsforsikringskontraktene, inkludert avsetninger til dekning av tilleggssytelser ut over kontraktsforpliktelsene (forsikringsvirksomhetsloven § 8-2), samt avsetninger til sikkerhetsfond.

Driftskostnader

Livselskapenes samlede driftskostnader utgjorde 3,5 mrd. kroner i 2001, mot 3,4 mrd. kroner i 2000, hvilket er en økning på 1,9 prosent. Driftskostnadene omfatter så vel de forsikringsrelaterte driftskostnader til salg og administrasjon, som administrasjonskostnader tilknyttet finansielle eiendeler.

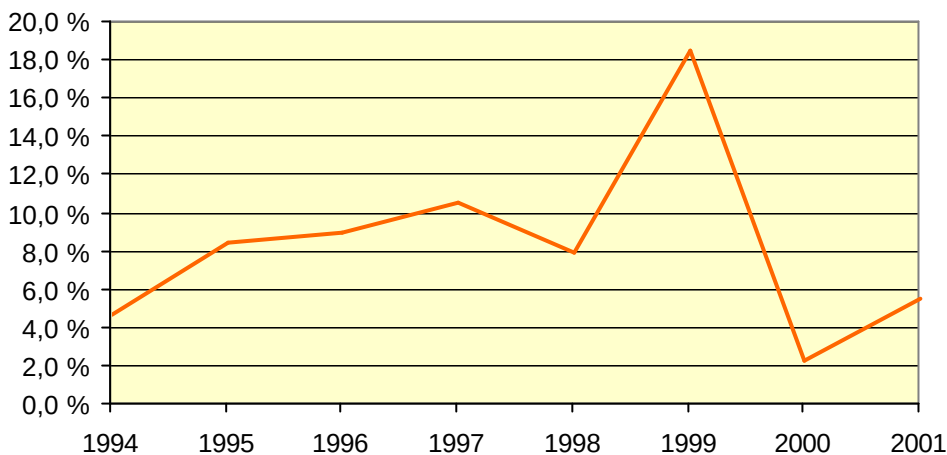
Figur 6.1.4: Utviklingen i livselskapenes driftskostnader 1997 – 2001

Balanse

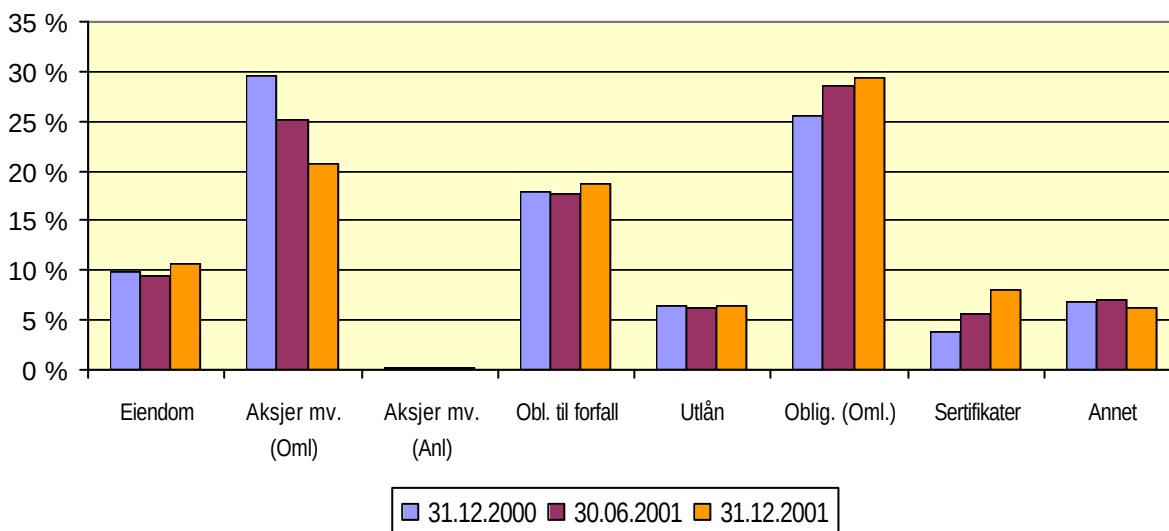
Livselskapenes forvaltningskapital utgjorde 396 mrd. kroner ved utgangen av 2001, en økning på 7,4 prosent siden utgangen av 2000 da forvaltningskapitalen var på 368 mrd. kroner. Korrigert for Oslo Pensjonsforsikring viser imidlertid utviklingen i forvaltningskapitalen en nedgang på nesten en prosent. Figur 6.1.5 nedenfor viser utviklingen i selskapenes forvaltningskapital over en syv års periode.

Figur 6.1.5: Årlig vekst i livselskapenes forvaltningskapital i perioden 1994 til 2001

Selskapenes beholdning av aksjer og andeler holdt som omløpsmidler har fortsatt å synke, mens andelen av anleggsaksjer er beskjeden og ligger stabilt på 0,2 prosent av forvaltningskapitalen. Beholdningen av omløpsobligasjoner har steget gjennom hele året, og utgjør 28,7 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2001; 3,1 prosentpoeng høyere enn ett år tidligere. Andelen av obligasjoner holdt til forfall har gjennom året økt med knapt et halvt prosentpoeng, og andelen utlån er tilnærmet uendret.

Figur 6.1.6: Utvikling i sentrale balanseposter (i % av FK) fra 31.12.00 til 31.12.01

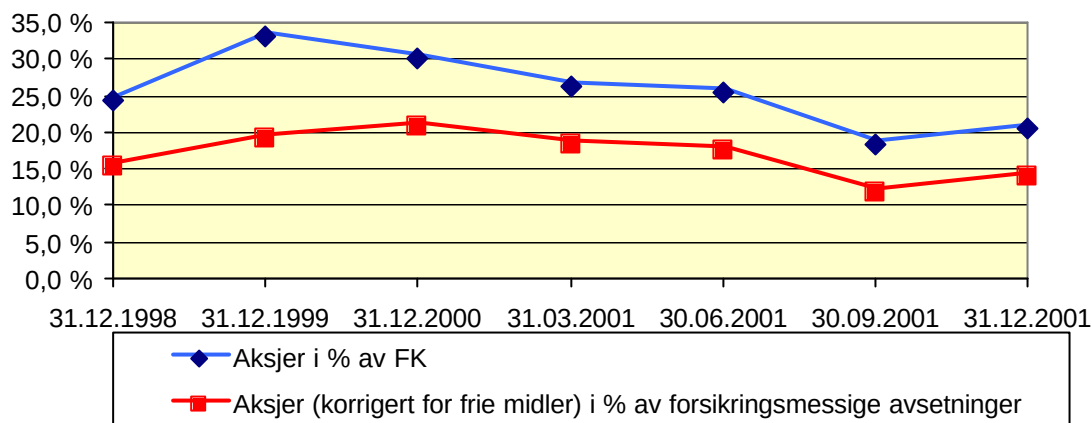

Aksjer og andeler

Figuren nedenfor viser at utviklingen i livselskapenes aksjebeholdning målt i prosent av forvaltningskapitalen tok seg noe opp igjen i 4. kvartal 2001. Porteføljen vokste jevnt frem til desember 1999, da livselskapenes aksjebeholdning, målt ved markedsverdier, utgjorde 33 prosent av forvaltningskapitalen. Ved utgangen av 3. kvartal 2001 var markedsverdien av

livselskapenes totale aksjebeholdning på 69,8 mrd. kroner (18,2 prosent av FK), mot 110,4 mrd. kroner (30 prosent av FK) ved inngangen til året. Etter en positiv utvikling i aksjemarkedene i 4. kvartal kunne livselskapene rapportere en markedsverdi av total aksjebeholdning ved utgangen av 2001 på 80,9 mrd. kroner eller 20,4 prosent av FK.

Figur 6.1.7: Utviklingen i livselskapenes aksjebeholdning i perioden 31.12.1998 til 31.12.2001

Bestemmelsene i gjeldende kapitalforvaltningsforskrift gir selskapene anledning til å forvalte midler, utover eiendeler til dekning av de forsikringsmessige avsetninger, uten å overskride de generelle plasseringsbegrensningene i forskriftens § 7 første ledd på 35 prosent. Disse midler betegnes som "frie midler", og defineres som differansen mellom et selskaps forvaltningskapital og selskapets forsikringsmessige avsetninger. For livsforsikringsselskaper vil frie midler i hovedsak utgjøres av egenkapital, ansvarlig lånekapital og kursreguleringsfond. Tabellen nedenfor gir en oversikt over selskapenes aksjeandel både i forhold til forvaltningskapital, og i forhold til kapitalforvaltningsforskriftens begrensning.

Tabell 6.1.2: Livselskapenes aksjebeholdning relativt til FK og kapitalforvaltningsforskriftens begrensning

	31.12.00 % av FK	30.06.01 % av FK	31.12.01 % av FK	31.12.00*	30.06.01*	31.12.01*
Sum livselskaper	29,9 %	25,5 %	20,4 %	20,5 %	17,5 %	13,9 %

* Livselskapenes aksjebeholdning (fratrasket frie midler) i prosent av forsikringsmessige avsetninger.

Utviklingen i beholdningen av omløpsaksjer i 2001 er gjengitt i tabell 6.1.3 nedenfor. Tabellen viser at livselskapene fremdeles sitter med en stor andel utenlandske aksjer. Andelen lå stabilt på 69 prosent gjennom 1. halvår 2001, men har i 2. halvår falt til 63 prosent.

Tabell 6.1.3: Verdipapirbeholdning (omløpsmidler), samt andel utenlandske verdipapirer

Mill. kroner	4. kv. 2000	1. kv. 2001	2. kv. 2001	3. kv. 2001	4. kv. 2001
%					
Aksjer	109 442	100 249	98 722	69 122	80 104
utenlandsandel	69 %	69 %	69 %	64 %	63 %
Obligasjoner og sertifikater	112 284	128 495	135 507	146 845	145 756
utenlandsandel	52 %	48 %	47 %	45 %	43 %
FK	368 293	386 609	391 569	382 825	387 384

Obligasjoner er regnskapsmessig inndelt i obligasjoner som ikke er til varig eie (omløpsobligasjoner) og obligasjoner som holdes til forfall. Livselskapenes beholdning av omløpsobligasjoner (inklusive sertifikater) er i 2001 økt med 6,4 prosentpoeng målt i forhold til samlet forvaltningskapital, og utgjorde 145,8 mrd. kroner eller 36,8 prosent av

forvaltningskapitalen ved utgangen av året, mot 112,3 mrd. kroner og 30,5 prosent ett år tidligere.

Selskapenes utenlandsandel av omløpsporteføljen som ved utgangen av 2000 var oppe i 52 prosent er i løpet av 2001 falt med 9 prosentpoeng til 43 prosent.

Obligasjoner som holdes til forfall

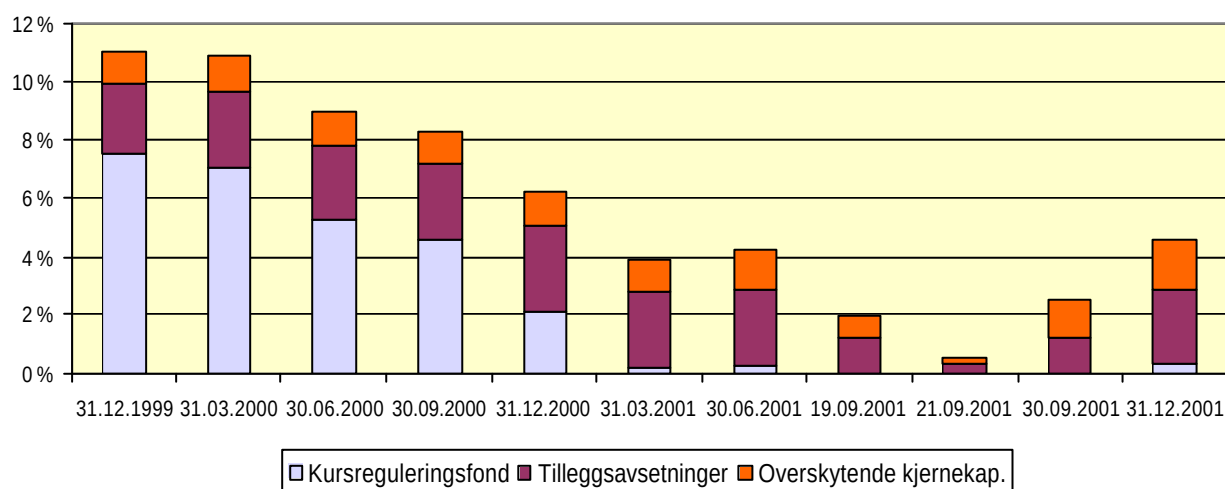
Beholdningen av obligasjoner som holdes til forfall har vist en relativt flat utvikling gjennom året. Ved utgangen av 2001 utgjorde beholdningen 72,6 mrd. kroner, hvilket svarer til 18,3 prosent av selskapenes samlede forvaltningskapital. Ett år tidligere utgjorde beholdningen 65,9 mrd. kroner eller 17,9 prosent av forvaltningskapitalen.

Soliditet

Ved utgangen av 2001 hadde livselskapene i gjennomsnitt en kapitaldekning på 13,2 prosent, og samtlige selskaper tilfredsstilte kravet på 8 prosent.

Det har gjennom året vært nær sammenheng mellom utviklingen i aksjepriser og selskapenes bufferkapital. Ved utgangen av 3. kvartal hadde livselskapene en samlet bufferkapital på nær 10 mrd. kroner. Bufferkapitalen er her definert ved summen av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger inntil ett års renteforpliktelse (med fradrag for tilleggsavsetninger benyttet i beregningen av ansvarlig kapital) og kursreguleringsfond. Sammen med myndighetenes soliditetstiltak førte aksjeoppgangen til at nivået for bufferkapitalen ved utgangen av 2001 var økt til 18,0 mrd. kroner, hvilket er omtrent samme nivå som etter 1. halvår. Figur 6.1.8 nedenfor viser utviklingen i livselskapenes bufferkapital i 2001.

Figur 6.1.8: Utviklingen i livselskapenes bufferkapital i prosent av forvaltningskapitalen

Tabell 6.1.4: Utvikling i livselskapenes bufferkapital i perioden 4. kv. 1999 til 4. kv. 2001

Mrd. kroner	4. kv. 1999	4. kv. 2000	1. kv. 2001	2. kv. 2001	19.09. 2001	21.09. 2001	3. kv. 2001	4. kv. 2001
Kursreguleringsfond	27,1	7,9	0,8	1,0	0,0	0,0	0,0	1,2
Tilleggsavsetninger ¹	8,7	10,6	10,0	10,0	4,7	1,2	4,7	10,1
Overskytende kjernekap.	4,1	4,4	4,3	5,5	2,7	1,0	4,9	6,6
Bufferkapital	39,9	23,0	15,1	16,5	7,4	2,2	9,6	18,0
FK	361	368	387	392	383	378	383	396

¹ Tilleggsavsetninger inntil ett år renteforpliktelse, med fradrag for tilleggsavsetninger benyttet ved beregning av ansvarlig kapital

Livsforsikring med investeringsvalg

Ved utgangen av 2001 var det i alt åtte selskaper med konsesjon til å tilby livsforsikring med investeringsvalg (unit linked). Resultatet for 2001 viste et underskudd samlet sett på 87 mill. kroner, mot et underskudd på 15 mill. kroner ett år tidligere. Av de åtte selskapene er det kun ett selskap som kan vise til et overskudd ved utgangen av den aktuelle perioden. Samlede premieinntekter var 4 087 mill. kroner.

Samlet forvaltningskapital ved utgangen av 2001 var 12 473 mill. kroner. Av dette var 61 prosent plassert i aksjer og andeler. Obligasjoner og sertifikater hadde en andel på 20 prosent. Til sammenligning var forvaltningskapitalen ved utgangen av 2000 på 10,7 mrd. kroner. Aksjeandelen var på 74 prosent, og obligasjoner og sertifikater utgjorde 10 prosent.

Samtlige selskaper tilfredsstilte kapitaldekningskravet ved utgangen av 2001, og den gjennomsnittlige kapitaldekningen var på 17,4 prosent.

6.2 Skadeforsikringsselskaper

Utvalget består av 45 selskaper som har levert nøkkeltall pr. 4. kvartal 2001. Tabellen under viser markedsandeler for de ulike grupper norske selskaper, basert på forfalt bruttopremie og forvaltningskapital.

Tabell 6.2.1 Markedsandeler ulike grupper norske (ikke filialer) skadeforsikringsselskaper

2001	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Gjensidige sjøfors.selsk.	Øvrige gjensidige	Kreditt-forsikring
Forfalt bruttopremie	82,4 %	6,8 %	4,5 %	3,9 %	1,6 %	0,7 %
Forvaltningskapital	67,6 %	18,9 %	6,1 %	4,3 %	2,0 %	1,1 %

Resultatutvikling i alle selskaper

Skadeselskapene samlet hadde i 2001 et underskudd av ordinær drift på 1 430 mill. kroner, mot et overskudd på 235 mill. kroner i 2000. Årsaken til den betydelige resultatsvekkelsen er først og fremst lavere finansinntekter som følge av den meget svake utviklingen i verdipapirmarkedene gjennom 2001. Selskapene hadde netto finansinntekter på 642 mill. kroner i 2001, mot 2 300 mill. kroner året før. Teknisk regnskap viste et overskudd på 324 mill. kroner, mot et overskudd på 456 mill. kroner i 2000. Det tekniske resultatet i 2000 ble imidlertid positivt påvirket av nedgangen i sikkerhetsavsetningene i et captiveselskap under avvikling. Hvis man ser bort fra dette selskapet var det tekniske resultatet bedre i 2001 enn året før.

Tabell 6.2.2 Resultat i ulike grupper norske skadeforsikringsselskaper

(Tall i mill. kroner)		2001	2000
Alle selskaper	Teknisk resultat	324	456
	Resultat av ord. virksomhet	-1 430	235
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	-82	-425
	Resultat av ord. virksomhet	-1 558	-505
Captives	Teknisk resultat	345	918
	Resultat av ord. virksomhet	62	682
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	0	-153
	Resultat av ord. virksomhet	-1	-74
Gjensidige sjøforsikrings-selskaper	Teknisk resultat	23	61
	Resultat av ord. virksomhet	49	46
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	17	17
	Resultat av ord. virksomhet	-10	32
Kredittforsikring	Teknisk resultat	21	39
	Resultat av ord. virksomhet	29	55

Resultatene i gruppen Knyttet til konsern består av ikke-konsoliderte tall for et utvalg selskaper som avviker noe fra den senere omtalen av de største konsernene, slik at resultatene ikke vil være identiske.

En inndeling i ulike grupper selskaper viser at den dominerende gruppen Selskaper knyttet til konsern var den eneste med samlet underskudd i teknisk resultat. Imidlertid var det kun gruppene Øvrige aksjeselskaper og Gjensidige sjøforsikringsselskaper som oppnådde en bedring i ordinært resultat.

Lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten kan beskrives ved combined ratio, som uttrykker summen av erstatninger og forsikringsrelaterte driftskostnader for egen regning (f.e.r.) i prosent av premieinntekter f.e.r.

Combined ratio for alle selskapene var 110,0 i 2001, hvilket innebærer en klar nedgang fra 116,1 i 2000. Men skadekostnadene og administrasjonskostnadene var altså fortsatt større enn premieinntektene. Skadeprosenten har falt med 3,2 prosentpoeng til 85,8. Kostnadsprosenten har falt med 2,9 prosentpoeng til 24,2. Skadeprosenten i 2001 var imidlertid påvirket av svært høye erstatningskostnader i et captiveselskap. Hvis dette selskapet holdes utenom, reduseres skadeprosenten til 83,7 i 2001. Samlet sett viser combined ratio en klar nedgang, men nivået er fortsatt noe høyere enn selskapenes uttalte målsettinger.

Tabell 6.2.3 Combined ratio i ulike grupper norske skadeforsikringsselskaper

	Knyttet til konsern	Captives	Øvrige AS'er	Gjensidige sjøfors.selsk.	Øvrige gjensidige	Kreditt-forsikring	Alle
2001	107,8 %	120,4 %	139,2 %	117,6 %	110,1 %	134,8 %	110,0 %
2000	115,6 %	109,7 %	124,8 %	126,3 %	102,9 %	139,1 %	116,1 %

Combined ratio viste størst nedgang i den dominerende gruppen Knyttet til konsern, samt Gjensidige sjøforsikringsselskaper.

På grunn av meget svake finansinntekter og tildels også svake tekniske resultater hadde 18 selskaper i utvalget på 45 selskaper et negativt resultat av ordinær drift. Til sammenligning hadde 19 selskaper negativt resultat etter 3. kvartal.

Resultatutvikling i skadeforsikringskonsernene

Skadeforsikringsmarkedet blir dominert av de fire største enhetene: If Skadeforsikring NUF, Gjensidige NOR Forsikringsgruppen, Vesta Skadekonsern og Sparebank 1 Skadeforsikring. Den videre fremstillingen av skadekonsernernes resultater vil omhandle de tre sistnevnte konsernene, da den norske filialen av If er under tilsyn av den svenske Finansinspektionen.

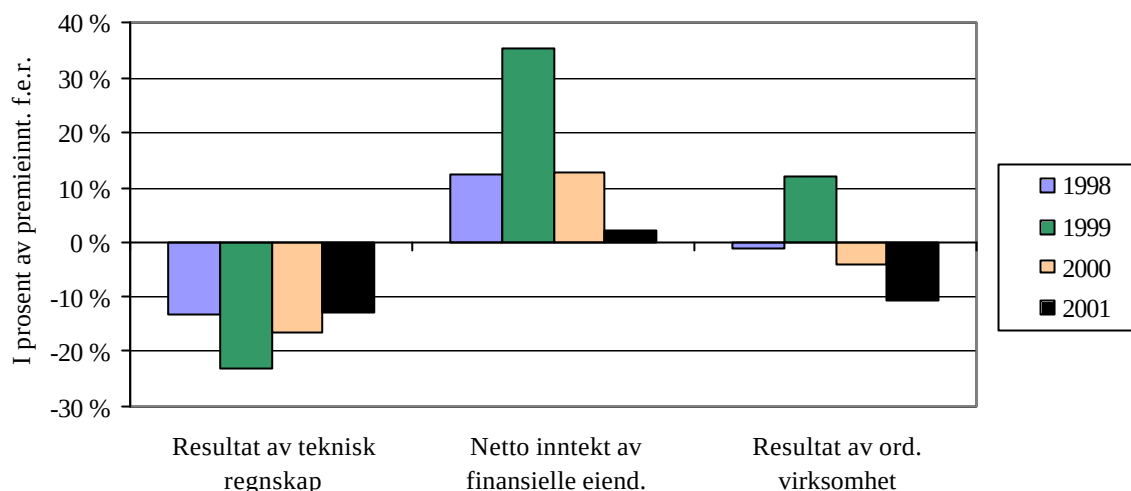
Tabell 6.2.4 Resultatelementer for de tre skadekonsernene samlet

(Tall i mill. kroner)	2001	2000	Endring
Premieinntekter f.e.r.	14 417	12 904	11,7 %
Allokert investeringsavkastning (innt.)	1 789	1 718	4,2 %
Erstatningskostnader f.e.r.	12 033	11 481	4,8 %
Driftskostnader f.e.r.	3 525	3 421	3,0 %
Resultat av teknisk regnskap	-92	-405	
Netto finansinntekter	327	1 629	
Allokert investeringsavkastning (kost.)	1 789	1 718	
Andre inntekter/kostnader	-8	14	
Resultat av ikke-teknisk regnskap	-1 470	-75	
Resultat av ord. virksomhet	-1 562	-480	

Samlet hadde de tre konsernene premieinntekter f.e.r. på 14 417 mill. kroner i 2001. Dette er en økning på 11,7 prosent i forhold til året før. Erstatningene viste en svakere vekst, med 4,8 prosent. Dermed ble skadeprosenten 83,5, mens den var 89,0 i 2000. Driftskostnadene steg med 3,0 prosent, men på grunn av den markerte premieveksten falt kostnadsprosenten med 2,0 prosentpoeng til 24,5. Combined ratio for de tre konsernene falt dermed med hele 7,5 prosentpoeng til 108,0. Netto finansinntekter falt med hele 80 prosent i forhold til 2000. Til

tross for en bedring i teknisk resultat ble det dermed et underskudd i resultat av ordinær virksomhet på 1 562 mill. kroner, mot et underskudd på 480 mill. kroner i 2000.

Figur 6.2.1 Komponenter i resultat av ordinær virksomhet, tre skadekonsern

Det er sett bort fra overføringen av Allokert investeringsavkastning fra ikke-teknisk til teknisk regnskap, dvs. at i Resultat av teknisk regnskap er Allokert investeringsavkastning trukket ut. Netto inntekt av finansielle eiend. inkluderer Andre inntekter/kostnader.

Samlet for de tre konsernene viste lønnsomheten av den forsikringsmessige virksomheten en klar bedring i 2001. Skadeprosenten viste en nedgang på 5,5 prosentpoeng til 83,5. For 4. kvartal 2001 isolert sett var skadeprosenten 84,9. Normale sesongvariasjoner tilsier at skadeprosenten er relativt høy i 4. kvartal.

Tabell 6.2.5 Combined ratio for de tre skadekonsernene 1998-2001

	Skadeprosent				Driftskostnadsprosent				Combined ratio			
	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
Tre skadekonsern	84,5	89,7	89,0	83,5	27,6	30,3	26,5	24,5	112,1	120,0	115,5	108,0

Bedringen i de tekniske resultatene er i hovedsak en konsekvens av de betydelige premieøkningene som skadeselskapene gjennomførte i 2000 og 2001. Etterhvert som effekten av disse tiltakene har fått gjennomslag i regnskapene, er combined ratio i ferd med å falle ned til et nivå som selskapene anser som mer tilfredsstillende. En videre bedring i de tekniske resultatene vil imidlertid dempes som følge av store premieøkninger og vilkårsendringer i reassuransemarkedet, som bl.a. skyldes terrorangrepene 11. september i fjor. For de norske skadeselskapene, som i all hovedsak kjøper reassuranse fra de store internasjonale reassuranseselskapene, vil en slik utvikling føre til høyere reassuransekostnader. Premieøkninger og vilkårsendringer på reassuranse vil også føre til at selskapene dekker mer av risikoen selv. Kombinasjonen av økte reassuransekostnader og lavere reassuransedekning vil bidra til å dempe bedringen i de tekniske resultatene, spesielt innenfor sjøforsikring og andre bransjer i næringslivsmarkedet med en høy reassuranseandel. Det kan derfor bli aktuelt med nye premieøkninger for å motvirke denne effekten.

Balanseutvikling i skadeforsikringskonsernene

Den samlede forvaltningskapital for de tre konsernene var 39,3 mrd. kroner ved utgangen av 2001. Dette er en økning på 4,4 prosent fra året før. Plasseringer i aksjer og andeler

klassifisert som omløpsmidler utgjorde samlet sett 18,5 prosent av forvaltningskapitalen. Dette er 0,5 prosentpoeng høyere enn ved utgangen av 2000. De samlede plasseringer i sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler har i samme periode falt med 5,2 prosentpoeng, og utgjorde 26,7 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2001.

Tabell 6.2.6 Utvalgte aktivaposter i prosent av forvaltningskapitalen

(Tall i prosent)	31.12.2001	31.12.2000
Bygninger og faste eiendommer	10,4	9,1
Aksjer, andeler og grunnfondsbevis (<i>omløpsmidler</i>)	18,5	18,0
Obligasjoner og sertifikater (<i>omløpsmidler</i>)	26,7	31,9
Utlån	0,9	2,7
Forvaltningskapital (mill. kroner)	39 295	37 637

Utenlandsandelen for aksjer er økende, og for konsernene samlet var andelen 66 prosent ved utgangen av 2001, mens den var 62 prosent ved utgangen av 2000. For obligasjoner og sertifikater var utenlandsandelen på omtrent samme nivå som ett år tidligere.

Tabell 6.2.7 Utenlandsandel i verdipapirbeholdningen

(Tall i prosent)	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001
Aksjer (omløpsmidler)	49,5	55,0	61,7	65,7
Obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)	17,4	24,8	36,4	37,0

Soliditet i skadeforsikringskonsernene

Alle konsernene tilfredsstiller minstekravene til forsikringstekniske avsetninger ved utgangen av 2001. Totale avsetninger var 25,2 mrd. kroner, hvilket innebærer en økning på 8,1 prosent i forhold til samme tidspunkt året før. I samme periode har dekningsprosenten (de faktiske avsetninger i prosent av minstekrav) falt fra 108,6 til 107,6.

Alle konsernene tilfredsstiller kravene til kapitaldekning. De negative resultatene det siste året har imidlertid redusert den ansvarlige kapitalen i betydelig grad. Samlet ansvarlig kapital har falt med 15,2 prosent, og utgjorde 6,6 mrd. kroner ved utgangen av 2001.